

מפרי" – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר

# איכה ישיבה – ה'תשל"א

»•«

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה ששית



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה

ה' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה.

בזה הננו מר"ל המאמר ד"ה איכה ישבה אשר לכ"ק אדמור"ר  
שליט"א.

כ"ק אדמור"ר שליט"א הואיל לאמר מאמר זה בעת  
ההתועדות דש"פ דברים, שבת חזון, (ת"ב נדחה), שנה זו.

המאמר נרשם ע"י אחדים מהשומעים, והוגה אח"כ ע"י  
כ"ק אדמור"ר שליט"א, שהואיל גם להוסיף הערות ומ"מ הבאות  
בשולי הגליון.

**מערכת „אוצר החסידים“**

ט"ו מנחם אב, עש"ק נחמה, ה'תשל"א, ברוקלין, נ. י.

בס"ד, ש"פ דברים (ת"ב, נדחה) תשל"א.

**איכה** ישיבה בדד העיר רבתי עם גוי ומבאר<sup>1</sup> כ"ק אדמו"ר הצ"צ (צמח שמו<sup>2</sup>) שישבה בדד הוא כמשי"ג הוי' בדד ינחנו, בטח בדד עין יעקב. וזה נעשה ע"י רבתי עם כו' כמשי"ת לקמן. וצ"ל והרי איכה הוא לשון תמי' ופליאה, ולפי הפירוש שישבה בדד הוא שישראל יתעלו לבחי' הוי' בדד ינחנו, בחי' בדד (מחוץ למחנה — למעליותא) למעלה מהשתלשלות, מהי התמי' והפליאה בזה. גם צ"ל קישור פירוש זה עם פירוש הפשוט, דפירוש הפשוט באיכה ישיבה בדד הוא גודל הירידה כו', שלכן קוראין איכה בת"ב שאו הוי' החורבן, ומהו הקישור של פירוש הפשוט עם פירוש הצ"צ שישבה בדד הוא למעליותא. ויובן זה בהקדים תחלה גודל העילוי (לפי פירוש הצ"צ עה"פ) בישיבה בדד, שהו"ע בטח בדד עין יעקב. שהדיק בטח בדד עין יעקב (יעקב דוקא) הוא כמרז"ל<sup>3</sup> לא כאברהם שכתוב בו הר כו' ולא כיצחק שכתוב בו שדה כו' אלא כיעקב שקראו בית. והיינו שהעילוי דבטח בדד עין יעקב שיהי' לע"ל, ובפרט בביהמ"ק השלישי, הוא ענין כיעקב שקראו בית, שנחלת יעקב היא נחלה בלי מצרים<sup>4</sup>, בחי' רעוא דרעוין, כמרז"ל<sup>5</sup> כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים כו' נחלת יעקב כו'. ועילוי זה שיהי' לעתיד הוא ע"י קדימת ישיבה בדד דהגלות כו'. וזהו"ע מה שדימו רז"ל<sup>6</sup> את ענין הגלות לזה שאדה"ר נידון בגרושין [דכמו שאדה"ר הוא יציר כפיו של הקב"ה, כן גם ישראל (שנידונו בגרושין) הם נצר מטעיו מעשה ידיו של הקב"ה<sup>7</sup>, חלק אלקה ממעל ממש<sup>8</sup>], וכמו זה שאדה"ר נידון בגרושין הוא בשביל העילוי שיהי' אח"כ, עד העילוי דמ"ת שזה נעלה עוד יותר מהעילוי דויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה דאדה"ר (כמשי"ת לקמן), והיינו כמו שבמ"ת היו ז' הדורות שסילקו השכינה ממטלמ"ע ואח"כ ז' הדורות שהמשיכו השכינה מלמעלמ"ט עד שהי' מ"ת<sup>9</sup>, עד"ו הוא גם לאחרי מ"ת שהי' צריכים לבוא לארץ ישראל<sup>10</sup> ולבנות

- 
- (1) בתוכן המאמר — ראה רשימות הצ"צ לאיכה (ע' ה', יג (אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א"לד, א"מב) ועוד). ד"ה איכה ישיבה עת"ר לכ"ק אדמו"ר נ"ע (נדפס ברשימות שם ע' נב).
  - (2) צמח (צדק) בגימט' מנחם (מענדל) חושבני דהדין כחושבנא והדין הוא צמח הוא מנחם ודא מסייעא להו כו' (ירוש' ברכות פ"ב ה"ד).
  - (3) דברים לב, יב. שם לג, כח.
  - (4) ספחים פח, א.
  - (5) משא"כ ביהמ"ק הא' והב' — ג"כ נחלה (מכילתא בשלח טו, יז. וזכים קיב, ב. וראה אוה"ת ויבא קפו, א), אבל דת"י ות"ך שנים (יומא ט, א).
  - (6) שבת קיח, סע"א ואילך.
  - (7) פתיחתא דאיכ"ר ד (עה"פ והמה כאדם).
  - (8) סנה' ר"פ חלק.
  - (9) תניא רפ"ב, וראה הערות הצ"צ שם (נדפסו בס' קיצורים והערות לס' לקוי"א).
  - (10) ב"ר (פ"י"ט, ז) כו'. שהשי"ר (רפ"ה. נת' ב"ה באתי לגני השי"ת) — ובמ"כ שם דקאי על מ"ת.
  - (11) וכמשי"ג בפרשתנו (א, ב): מחורב גוי' (ובפרשיי שם). הלכתם כו' למהר ביאתכם לארץ.

הביהמ"ק, המקום אשר יבחר הוי' <sup>12</sup>, שלמעלה גם מהמשכן דכתיב ב' ואתהלך באהל <sup>13</sup>, היו אז כמה הרפתקאות וכו' עד שנבנה ביהמ"ק, ואח"כ הי' החורבן דבית ראשון ובאו להעילוי דבית שני, שלמעלה מבית ראשון וכמ"ש <sup>14</sup> גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון דקאי על בית שני שהי' גדול מבית ראשון בבנין ובשנים <sup>15</sup>, ועד"ז הוא גם בענין החורבן דבית שני, שיגיעו לאח"ז להעילוי דבית השלישי שיבנה בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו, שהוא געלה מבית ראשון וגם מבית שני, וכמחז"ל (שהובא לעיל) לא כאברהם שכתוב בו הר ולא כיצחק שכתוב בו שדה אלא כיעקב שקראו בית. וזהו ג"כ ההמשך בכתוב היתה כאלמנה ולא אלמנה ח"ו <sup>16</sup>, כי מכיון שהכוונה בהירידה היא בשביל העלי' שתהי' לאח"ז, הרי אי"ו ירידה אמיתית, ולכן היתה כאלמנה בכ"ף הדמיון.

ב) והענין הוא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) <sup>17</sup> שתכלית כוונת הבריאה הוא שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שכוונה זו נשלמה ע"י העבודה דנש"י, כמאמר. במי נמלך (על כל הבריאה כולה) בנשמותיהם של צדיקים <sup>18</sup>. והנה בתחילת הבריאה עולם על מילואו נברא <sup>19</sup>, עיקר שכינה בתחתונים היתה <sup>20</sup>, שפירוש עיקר שכינה הוא בחי' אור הסובב. דשכינה הוא בחי' אור הממלא, שכינה ע"ש ששוכנת ומתלבשת <sup>21</sup>, אבל עיקר שכינה הוא בחי' אור הסובב ועד לאור הסובב שלמעלה מעולמות, וכמבואר בארוכה בהמשך מאמרי ההילולא <sup>22</sup>. והגם שהמשכת אור הסובב נעשה ע"י עבודת אדה"ר ונש"י דוקא כנ"ל, מ"מ הנה מיד בתחילת הבריאה עולם על מילואו נברא, פירוש (לא שהי' המשכת עיקר שכינה בפועל, שהרי זה נעשה ע"י עבודה דוקא <sup>23</sup>, כ"א) שנברא באופן שיהי' מוכשר וראוי לגילוי אור דעיקר שכינה, וההמשכה בפועל היא ע"י העבודה דוקא. וזהו"ע ויניחהו בג"ע לעבודה ולשמרה, שע"י עבודת אדה"ר נעשה תוספות אור בהג"ע. דג"ע מצד עצמו הוא בחי' אור הממלא (ומה שעולם על מילואו נברא הוא רק שהי' מקום מוכשר לגילוי אור הסובב, כנ"ל), אלא שבבחי' אור הממלא גופא

(12) דברים יב, יא: בית הבחירה בירושלים (פרש"י).

(13) ש"ב ז, ו. שהש"ר פ"א, טז (ג).

(14) חגי ב, ט.

(15) ב"ב ג, סע"א ואילך.

(16) סנה' קד, סע"א. איכ"ר פ"א, ג. וראה רשימות הצ"צ שם ע' יט (אוה"ת שם ע' א'מ"ד-ה).

(17) ד"ה איכה עת"ר הגיל.

(18) ראה רות רבה פ"ב, ג. סד"ה כי עמך מקו"ח ש"ת.

(18\*) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(19) ב"ר פי"ט, ז. וש"נ.

(19\*) תניא פמ"א (נו, ב). וראה שם פנ"ב.

(20) באתי לגני השי"ת.

(21) להעיר דיתירה מזו מצינו ד(בפרטיות) אמחז"ל שהי' העולם חסר (ואפילו לאחר

עבודת אדה"ר דאמר באו נשתחוה גוי' ופעל זה בכל הבריאה (פרד"א פ"א)) — עד שבא שבת (ב"ר ספ"ח).

יש מעלה בג"ע על כללות העולם בבי' דברים, הא' שהאור המתלבש בעולמות הוא מבחי' ז"ת ובג"ע מאיר ג"ר והבי' דבעולמות רק ידיעת המציאות ובג"ע גילוי המהות, אבל כ"ז הוא רק בחי' ממכ"ע. ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, שע"ז ימשיך בחי' אור הסובב, בחי' עיקר שכינה. אמנם, גם בחי' לעבדה שהי' בג"ע אינו בערך להעבודה דלאחרי מ"ת, וכמרו"ל<sup>22</sup> בענין מצות האבות, שריחות היו. ואף שאמרו זה בנוגע להאבות, הרי כיון דעד מ"ת הייתה הגזירה דעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה כו'<sup>23</sup> — הרי גם בנוגע לאדה"ר הי' כן. ואף שנצטווה (ולכן הי' בו המעלה דמצווה ועושה) — עכ"פ בשש מצות — הציווי כמו שהוא למטה קודם מ"ת אינו כמו הציווי לאחר מ"ת כיון שהעליונים לא ירדו עדיין למטה, וגם לפי המבואר בהמאמר שם שעבודת אדה"ר היתה נעלית יותר מעבודת האבות, כי אדה"ר הי' יציר כפיו ובג"ע<sup>24</sup> כו' מ"מ הרי (כמבואר בהמאמר שם) אי"ז בערך לבחי' שמן תורק שמך, המשכה עצמית דמ"ת. אמנם, גם העבודה שלאחרי מ"ת אינה בערך להגילוי שהי' בביהמ"ק (ובפרט ע"י לעבדה ולשמרה שבביהמ"ק), המקום אשר יבחר הוי', שאז דוקא נעשה דירה לו ית', דירת קבע. ובביהמ"ק גופא גדול הענין דדירה לו ית' בבית שני, כי אף שבב"ש חסרו ה' דברים<sup>25</sup> מ"מ גדול כו' מבית הראשון בבנין (מקום) ובשנים (זמן) — הגדרת התחתונים — מצד העולם גופא. אמנם עיקר הדירה יהי' לע"ל דוקא, ע"י התומ"צ שיקיימו אז, שאז יהי' קיום המצות בתכלית השלימות, כמאמר<sup>26</sup> ושם נעשה לפניך כמצות רצונך, שם דוקא, וכמו שמבאר בארוכה כ"ק אדמו"ר מהר"ש<sup>27</sup>.

ג) והנה גודל העילוי שיהי' לע"ל יובן מגודל הפלאת העבודה שבוה"ג שלפני זה — הכנה והקדמה לזה<sup>28</sup>. דהנה ידוע<sup>29</sup> מאמר כ"ק אדמו"ר הזקן בשם הבעש"ט עה"פ<sup>30</sup> כן בקודש חזיתך הלואי בזמן הבית חזיתך, וכידוע<sup>31</sup> בפני' והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה<sup>32</sup>, שביתר הוא כשראה משה את הדור דעקבתא דמשיחא, שיהיו אז ריבוי העלמות והסותרים וכו' ובכל זה ילמדו תורה ויקיימו מצות ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, הנה עבודה זו פעלה ענוה וביטול אצל משה. ומשה אמת<sup>33</sup> וארו"ל<sup>34</sup> מדת אמת ראה, הרי

(22) שהש"ר פ"א, ג (א).

(23) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וראא טו.

(24) דהיתה עשיית יציר כפיו של הקב"ה (שלימות האדם) ובג"ע (שלימות המקום)

— ראה המשך וככה תרלו"ז פי"כ וכ"א.

(25) יומא כא, ב. וראה לקו"ת ר"ה נו, ג.

(26) נוסח התפלה (דמוסף).

(27) המשך וככה הנ"ל פי"ז ואילך.

(28) שהרי התכלית והשלימות דאז תלוי במעשינו ועבודתינו בגלות (תניא רפ"ז).

(29) ראה ד"ה תשורי תרפ"ט (ספר המאמרים — קונטרסים) פ"ט.

(30) תהלים סג, ג.

(31) ד"ה ויאמר משה תרע"ט (נעתק בלקו"ד ח"א קי, א). תשורי שם. ועייניכ תו"א

ד"ה מי שם פה (נב, ב).

(32) במדבר יב, ג.

(32\*) תנחומא קורח יא. לקו"ת מסעי (צב, ד ואילך).

(33) סנה' קיא, סע"א. וראה "היום יום" ע' ל.

מובן מזה. שכי"ה באמת. שישנה מעלה בהעבודה דזה"ג" לגבי עבודת משה. ומזה מובן גודל העילוי שיהי' לע"ל. מכיון שהגילוי יהי' לאחרי וע"י עבודה נעלית כזו. ובוה יובן ג"כ הטעם לאריכות הגלות הזה. כי מכיון שגלות זה הוא הקדמה לגילוי נעלה ביותר, שלמעלה יותר מויניחהו בג"ע דאדה"ר. מ"מ"ת. מבר"ר ומכ"ש. לכן הגלות הוא באריכות גדולה כזו. בכדי שע"י עבודת בני" במשך זמן הגלות יגיעו בקרוב ממש לבית השלישי. שהוא גילוי נעלה ביותר. בטח בדד עין יעקב. נחלה בלי מצרים.

ד) והנה בכדי שבחי' בדד יומשך למטה ובאופן דישיבה — התיישבות. צריכה להיות ההמשכה בהמדריגות דסדר השתלשלות. והוה מ"ש איכה ישיבה בדד. שהמשכת בחי' בדד למטה. ובאופן דישיבה (בהתיישבות). הוא ע"י איכה. דהנה א' רומזת לכמה דרגות זעג"ז. וכמו א' דאחד — א' שלמעלה מח' וד'. ז"ר וארץ וד' רוחות העולם — א' — אלופו של עולם. אבל א' דאיכה. א' למעלה מי' — למעלה מענין ע"ס. (וי"ל למעלה גם מע"ס הגנוזות \*). האל"ף נמשך בהי"ו"ד (שבאיכה) הרומו לע"ס דאצילות. ואח"כ — ב"כה" (דאיכה) שקאי על בחי' המלכות ובפרט — מל' כמו ששייכת כבר או גם — כמו שירדה ומתלבשת בבי"ע". וכידוע \* ההפרש שבין זה לכה. שזה הו"ע מראה באצבעו ואומר זה. ועד"ז הוא גם לשון זאת (שהיא ג"כ ע"ד בחי' זה. אלא שזאת הוא בחי' נוקבא \*). שהוא בחי' המלכות כמו שהיא באצילות \*". ובחי' כה הוא בחי' המלכות ובפרט — כמו שהיא מתלבשת בבי"ע. בחי' כדמותנו. והו"ע איכה ישיבה בדד. שבדד הוא בחי' יחיד שלמעלה גם מבחי' אחד. כי האל"ף דכאן (דאיכה) הוא — אחד ואין שני גם בן ואח אין לו". בחי' עתיק שאין בו בהתחלקות כלל. וכידוע בקבלה \* שזווג (מ"ד ומ"ן) שבעתיק הוא מיני' ובי'. הנה לע"ל יומשך גם בחי' בדד בגילוי למטה ובהתיישבות \*.

ה) והנה ידוע תורת הרב המגיד \* שבדד ב' דלתי"ן. ד' דמשפיע וד' דמקבל. ולכאורה. הרי דל"ת הוא ענין דלות. דלותי. ואיך שייך דל"ת דמשפיע.

- 34) ואף שמש"ה רע"מ המשיך מס"ו זו ויראה כו' (ראה תניא ספכ"ה ורפמ"ב. לקו"ת ר"פ ואתחנן. ועוד) — הרי המעשה הוא עיקר. וגם צריך ליגיעה כו'.
- 34\*) עיין רשימות לאיכה ריש ע' ו (אוה"ת שם ס"ע א"לד).
- 35) להעיר ממשנית עה"ס ומה ראו על ככה (תו"א בהוספות קי"ת. ד).
- 35\*) ספרי ר"ם מסות. לקו"ת מסות סב, סע"א ואילך.
- 36) ראה לקו"ת צו ה, ב.
- 36\*) וכידוע במירוש ואמונה כל זאת וקיים עלינו (לקו"ת עקב יו, ב).
- 37) קהלת ז, ה. וראה רשימות הצ"צ עה"ס.
- 38) ראה שער הסוכים ס' וירא עה"ס ותהר ותלד. וראה ע"ח שט"ל ר"ד (כ"ד לברר א"א (כ"ה ברוב הדפוסים ולא א"א) כו' אחד קראתי בלא שותפאי). שט"ו ס"ו. וראה ג"כ סהמ"צ להצ"צ מצות פו"ר בסופה.
- 39) להעיר מהידוע דסני עתיק יתגלה רק לע"ל (פע"ח שער הק"ש פט"ו וראה ד"ה כי ישאלך ש"ת בסופו ובהערות לשם). פני התורה תורתו של משיח (ראה פרש"י שה"ש א, ב) ולימוד הי"ו בהתיישבות דוקא.
- 40) לקו"ת ד"ה טעם למה אין נזכר בשמו"ע מלכות (לט, ג).

ומבואר שם שהוא כמרזל<sup>41</sup> יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, והיינו שיש כוסף ותשוקה בהמשפיע להשפיע להמקבל, וזהו דלית דהמשפיע. ואולי יש לקשר זה עם משנת בענין למעשה ידיך תכסוף. והנה כמו שרצון (הדלית) דהמשפיע הוא שיתמלא חסרון דהמקבל, כן רצון (דלית) המקבל צ"ל שיתמלא החסרון, כביכול, דהמשפיע, וכידוע בפירוש הה"מ במשנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש<sup>42</sup>, שהתפלה צריכה להיות על הכובד ראש שלמעלה, ששכינה אומרת "קלני מראשי קלני מזרועי. וכן משמע פירוש הבעש"ט "עה"פ" זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל, זאת — השכינה.

ו) וזהו איכה ישבה בדד העיר רבתי עם גו', איכה בתמי' — דישראל שהיו בדרגת עם, גחלים עוממות כו'\*, ורבתי עם (כפשוטו) ריבוי ההתחלקות כו' ורבתי בדיעות "ריבוי הדיעות, ד"ע וד"ת". דהנה כתיב\* "כי א"ל דיעות הוי' (דעות ל' רבים)". וידוע תורת אדה"ז "שצ"ל מתאחדים יחד ולמעלה מזה — שמעלה ומטה שווין, א"ל דיעות הוי' — שכולל ב' הדיעות יחד, הנה היא רבתי בדיעות, ד"ע וד"ת ובכמה אופנים. היתה כאלמנה — שבעלה הלך למדה"י\*, ענין בעלה — באתכסיא, רבתי בגוים הו"ע ההתלבשות בעניני ע' אומות כו', שרתי במדינות — גם כח ההתנשאות והתוקף הוא — במדינות" הייתה למס. אבל כ"ז הוא לעילוי': שרתי אותיות תשרי, שאז בנין המלכות להיות שרתי במדינות", היתה למס הוא הביטול דקב"ע, שדוקא בזמן ההעלם וההסתר, כשהיא רבתי עם גו' שרתי במדינות, הנה או דוקא הוא הביטול דקב"ע, שהיתה למס, אשר איגו מציאות לעצמו והוא רק למס. וכידוע שהעבודה בזה"ג ובפרט בעקבתי' דמשיחא הוא לא בבחי' המוחזין ולא בבחי' המדות כיא העבודה דקב"ע (וכנ"ל בפ"י האיש משה עניו). ועי"ז דוקא נעשה ישבה בדד, גילוי בחי' בדד שלמעלה מהשתל', יחיד, שלמעלה גם מע"ס הגנוחות —

(41) ססחים קיב, סע"א.

(41\*) אר"ת על אגדות חז"ל לברכות רפ"ח (קח, ג). וראה ד"ה אין עומדין (דרמ"צ ח"ב רנב, א ואילך. מאמרי אדה"ז על מרזל ע' מ).

(42) משנה סנה' מו, א.

(43) צפ"ע (לבעל המחבר תולדות יעקב יוסף) צב, ג.

(44) איכה ג, כא.

(44\*) ראה שעה"ה"א רפ"ז.

(45) סנה' קד, סע"א ואילך. איכ"ר פ"א, ד.

(46) רשימות לאיכה ע' ה (אוה"ת שם ע' א"ד).

(46\*) ש"א ב, ג.

(47) בכללות דעות — תרין (ראה תקו"ז ריש תסי"ט), ד"ע וד"ת. אבל בכא"א אפ"ל (כמו בכל דבר שכל) באופן דהשכלה או הבנה וכו'. וכן בעבודה: ביחוד תמיד, רק בשעת התפלה וכו'.

(48) לקו"ת שה"ש ל, א. ועי"ב ד"ה לך הוי' הצדקה (נדפס בסדר סליחות).

(48\*) סנה' קד, סע"א. איכ"ר פ"א, ג. וראה רשימות לאיכה ע' יח (אוה"ת שם ע' א"ז).

(49) להעיר מביאור מחז"ל הוי' זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים — מ"ל באצילות

סופא דכל דריגין, מ"ל בב"ע (ראה לקוטי השי"ס להאר"ז לברכות סא, א).

(50) רשימות לאיכה (מילואים) ע' עא (אוה"ת שם ריש ע' א"ג).

באופן דישבה. וכביאור כ"ק אדמו"ר האמצעי<sup>51</sup> בפירוש אנת הוא חד ולא בחושבן, שהוא למעלה גם מע"ס הגנוזות. ובוה יובן תיווך ב' הפירושים באיכה ישבה בדד, פירוש הפשוט ופירוש הצ"צ שקאי על העילוי והגילוי דבחי' בדד, כי הגילוי דבחי' בדד שלמעלה מהשתל' הוא ע"י העבודה דקב"ע שבזמן הגלות דוקא, כנ"ל. וזהו איכה ישבה בדד גו' איכה לשון תמי' ופליאה, שיבוא מרבתי עם, עוממות ורבתי בזה וכו' לבדד שלמעלה מהשתל' ובאופן דישבה הו"ע של פליאה. (ועוד י"ל שהגילוי והתיישבות דבחי' בדד שלמעלה מהשתל', ה"ז שלא ע"פ השתלשלות, למעלה מטו"ד<sup>52</sup>). ולכן גם העבודה שע"ז יומשך הגילוי דבחי' בדד, הו"ע עבודת התשובה<sup>53</sup>, שענין התשובה הוא העבודה שלמעלה מהשתלשלות בנפש האדם).

(ו) והנה השייכות דבחי' בדד, בחי' יחיד, ליעקב דוקא (כמ"ש בטח בדד עין יעקב) הוא, כי הנה נת"ל שבדד הוא בחי' עתיק, שלמעלה מב' הקוין ימין ושמאל, וכמאמר<sup>54</sup> ולית שמאלא בהאי עתיקא, ולכן גילוי בחי' זו הוא ע"י העבודה בקו השלישי דוקא. וכמ"ש ציון במשפט תפדה ומפרש כ"ק אדמו"ר הצ"צ<sup>55</sup> שהמשפט הוא דוקא בשלשה<sup>56</sup> כו' דהיינו חג"ת. והיינו שעשיית הדירה לו ית' ובאופן של שלימות הוא ע"י העבודה בכל ג' הקוין דוקא. וכביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר במשנה על שלשה דברים העולם עומד<sup>57</sup>, שע"י העבודה בג' הקוין, תורה עבודה וגמ"ח, העולם עומד, שנשלמה הכוונה דבריאת העולם. וזהו ג"כ ענינו של בית השלישי, קו השלישי, בחי' נחלה בלי מצרים דיעקב, שבו תהי' (גם) ההתכללות דב"ר וב"ש<sup>58</sup>. וזה יהי' למעלה גם מכמו שהי' בג"ע מקודם, היינו גם מכמו שהי' בג"ע קודם החטא<sup>59</sup>, וכידוע בענין אדם ומשיח, שאדם הוא ר"ת אדם דוד משיח<sup>60</sup>, והצירוף הוא בסדר אד"ם — שמורה על סדר וכו' משא"כ במשיח כתיב<sup>61</sup> הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, מאד אותיות אדם, אבל בצירוף המורה על בל"ג, היפך ענין הצירוף דאדם.

(ח) והנה כאמור לעיל הגילוי דלעתיד ממשיכים ע"י העבודה עכשיו דוקא, שזוה מובן שישנה מעלה בהעבודה דעכשיו גם על הגילוי דלעתיד,

(51) תו"ח פ' נח (סו, סע"ד ואילך).

(51\*) ע"ד פ"י מלמסלמ"ע לא ידענו (לקו"ת חוקת סו, א).

(52) כפס"ד הרמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. ובכ"מ בס' תורת החסידות.

(52\*) זח"ג ככט, א.

(53) בהגהות לד"ה ציון במשפט תפדה (ע' ח'. אה"ת דברים ע' לב).

(54) אבל הגי' צ"ל בהתאחדות גמורה — ב"ד אחו, מציאות אחת.

(55) אבות פ"א מ"ב. ד"ה זה דשנת ש"ת.

(56) ראה זח"ג רכא, א.

(57) ראה לקו"ת בסופו. וש"נ.

(58) תו"א מו, ד. המשך וככה הג"ל פ"כ.

(59) ישע"י נב, יג. וראה המשך וככה שם.



וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש בפירוש המשנה<sup>60</sup> יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב, דמאחר שהעבודה בתשובה ומע"ט בעוה"ז הוא הגורם לחיי עוה"ב (כולל גם הגילויים דלעתיד) הרי בהכרח שיש מעלה בהעבודה דעוה"ז על הגילויים דלעתיד, כי דבר הגורם הוא חזק יותר מהדבר שנעשה על ידו. וגם בענין התענוג, שבחי' נחלה בלי מצרים דיעקב הוא בהזמן דרעוא דרעוין (ענין התענוג), יש מעלה בהעבודה דעכשיו דוקא, וכמו שמבאר שם לפני זה<sup>61</sup> שהתענוג דלעתיד הוא (בכללות) נח"ר דהנברא והתענוג דתשובה ומע"ט בעוה"ז הוא (בכללות) נח"ר דהבורא, נח"ר לפני<sup>62</sup> שאמרתי ונעשה רצוני.

וזהו שע"י מעשינו ועבודתנו דעכשיו ממשיכים שבקרוב ממש יבנה ויתגלה<sup>63</sup> בית השלישי, בחי' בטח בדד עיין יעקב, שתהי' בו גם ההתכללות דב"ר וב"ש ואז הוי' בדד ינחנו (לכאו"א מבנ"י) אע"פ (וע"י) שימצאהו בארץ מדבר ובתוהו גוי' (עבודה בזה"ג) ויבוא מהמדבר לבדד ינחנו באופן דכתיב לעיל מינ' כנשר יעיר קנו, ברחמים ובחמלה — שבקרוב ממש תבוא הגאולה בחסד וברחמים, ותהי' אז שלימות הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.



60) וככה שם פי"ב, פט"ו, אבות פי"ד מי"ז.

61) וככה שם פי"ב.

62) ראה תניא פל"ו: שכך עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כו'.

63) ראה רש"י ותוס' (סוכה מא, סע"א) "יגלה ויבוא משמים", והוא ע"פ תנחומא

גח, יא, זח"א כח, א, ועוד. וברמב"ם הל' מלכים רפ"א ובסופו (ע"פ ויק"ר פ"ט, ו, ועוד) דמישח בונה ביהמ"ק.